

HRVATSKI *glasnik*

XXXIV. godina, 49. broj

5. prosinca 2024.

cijena 300 Ft

*„Sveti Niko svijetom šeta,
traži djecu svoju
jer za svako dobro dijete
ima stvarcu koju.”*

Foto: MTI

Izvanredna Skupština HDS-a

4. i 5. stranica

Prijateljske veze škola

12. stranica

Hrvatsko shodišće u Celje 2024.

15. stranica

Kraj kao početak

Bliži se kraj godine. Vrijeme kad polako skidamo nedoumice, zamjerke, razočaranja i pritiske sa sebe poput teškog kaputa. Kao da nam se vid razbistrio i da se odjednom iza nekad mrskih lica širi toplina i dobrodošlica.

Kao da smo se „spustili na zemlju“ i smanjili. I mi i naše brige. Pa smo postali svjesni svega onoga oko nas za što možemo biti zahvalni, a što tako često uzimamo zdravo za gotovo.

Kao da nam kraj godine obećava skorajšnje nove početke, nove planove, nove nade. Kao da nam za to uviđanje treba taj „službeni“ kraj godine. Jer tijekom godine ne stignemo uvidjeti da i svaki novi dan može biti novi početak.

O čemu vi razmišljate na kraju godine? Planirate li već sad ljetovanje u Hrvatskoj i najradije biste prespavali zimu ili se nadate snijegu? Tražite li novi recept za božićni objed ili je onaj bakin recept nezamjenjiv? Brojite li dane kad će rodbina iz inozemstva doći u posjet i kad će obitelj biti na okupu? Hoće li obitelj biti na okupu?

Jer bor smo okitili sjajnim kuglicama, zlatnim mašnjama, lampicama i s onih nekoliko posebnih ukrasa koji su generacijama u obitelji, a dobila sam ih od majke. Među njima i figure: Djed Božićnjak i Baka Božićnjak. Medenjaci su se skoro ispekli, u kaminu gori vatra, mirišu mandarine. Vrijeme mi je da pročitam čestitke.

U ladicu čuvam stare božićne čestitke. Kao neke relikvije. Vadim ih i čitam. Tad vrijeme kao da stane na trenutak. Kosi djedin rukopis uz sretne blagdane redovito svake godine poželi dobro zdravlje. Zvuči kao klišej, ali samo dok je zdravlje stvarno dobro. Čitam te njegove stare čestitke pa mi je toplo oko srca, a on kao da je ovdje iako ga više nema, iako nove čestitke posljednjih godina više ne stižu.

Uskoro ćemo sjesti za stol. Blagdan-ski. Mi koji smo ovdje. A bit će kao da su s nama i oni kojih ovdje nema. Zajedno.

Kršul

GLASNIKOV TJEDAN

„Vukovar i Škabrnja simbol su stradanja, ali i bolni podsjetnik na sve žrtve koje su dale svoj život za samostalnu i slobodnu Hrvatsku.“

U povodu Dana sjećanja na žrtve Domovinskog rata i Dana sjećanja na žrtvu Vukovara i Škabrnje ispred sjedišta NATO-a u Bruxellesu hrvatska zastava spuštena je na pola koplja na zahtjev hrvatskog stalnog predstavništva.

U hrvatskim sredinama u Mađarskoj također je sjećanjima, paljenjima svijeća, misama i školskim programima obilježen Dan sjećanja na žrtve Domovinskog rata i Dan sjećanja na žrtvu Vukovara i Škabrnje.

To je učinila i Hrvatska samouprava Stolnog Biograda u suradnji s Hrvatskim kontingentom Multinacionalnog zapovjedništva divizije srednje Europe. Položeni su vijenci i zapaljene svijeće na vojnom groblju te je služena misa zadušnica u gradskoj stolnoj crkvi. Kao i svake godine u Hrvatskim Šicama zapaljene su svijeće kod spomenika u središtu naselja. Koljonočani su s velikim napisom „Gradišće za Vukovar“ hodali u vukovarskoj koloni sjećanja, na kojoj je ove godine sudjelovalo otprilike 120 000 ljudi. Sjećanje u Koljnofu na Trgu Petőfi održano je u organizaciji Hrvatske samouprave Koljnofa uz zajedničku molitvu za mir. Na Odsjeku za hrvatski jezik i književnost Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Pečuhu svake se godine, pa tako i ove, pale svijeće i s pijetetom se sjeća strašnih dana straha, nade i žrtve. Prigodni program održan je i u Hrvatskom vrtiću, osnovnoj školi, gimnaziji i učeničkom domu Miroslava Krležice uz prigodnu izložbu dječjih crteža i paljenjima svijeća. Zasižno ima još onih koji su u Mađarskoj na neki način sjećanjima obilježili 18. studenoga 1991. godine. Meni je Facebook na profilu Hrvatskog glasnika poslao u susret organizirana sjećanja koja sam navela.

Od stradanja Vukovara i pokolja u Škabrnji prošle su 33 godine. Sjećam se kao da je bilo jučer kako su izbjeglice napunile prostorije u učeničkom domu u Ulici Fürdő,

kako su moji najbliži bili u strahu zbog pokolja u Škabrnji koji je mnoge žene i djecu nagnao da potraže sigurno sklonište. Bili su to strašni dani u kojima je malo nas razumjelo što se stvarno događa. Dani pokolja koje nismo mogli zamisliti ni u najcrnijim filmovima. Još uvijek nije snimljeno dovoljno filmova niti napisano dovoljno o stradanjima Vukovara i Škabrnje. Film „Vukovar se vraća kući“ tematizira velikosrpsku agresiju na Hrvatsku prateći sudbinu dijela hrvatskih izbjeglica i prognanika koje su velikosrpski osvajači protjerali iz Vukovara nakon što su ga velikosrbi okupirali nakon višemjesečne opsade. Radnja filma „Cijena života“ odvija se za vrijeme Domovinskog rata, a govori o vukovarskom zatočeniku Ivanu koji bježi iz srpskog sabirnog logora u Vojvodini potkraj 1991. godine. Tu je i dugometražni dokumentarni film „Zaustavljeni glas“, dokumentarno-igrani film „Škabrnja“, dokumentarni film „Mit o Mitnici“...

Vukovar je okupiran 18. studenoga 1991. godine nakon tri mjeseca opsade i više od 6,5 milijuna granata, koliko je palo na grad. Izvršen je i pokolj u Škabrnji. Prema podacima Hrvatskog sanitetskog stožera do 19. studenoga 1991. godine poginulo je 450 branitelja i 1350 civila, od toga 86 djece. U Škabrnji je 18. studenoga 1991. godine ubijeno i masakrirano 15 hrvatskih branitelja i 43 civila. Stotinjak civila, uglavnom žena i djece, zarobljeno je i odvedeno. Škabrnja je spaljena i uništena, a crkva do temelja srušena.

Vukovar i Škabrnja simbol su stradanja, ali i bolni podsjetnik na sve žrtve koje su dale svoj život za samostalnu i slobodnu Hrvatsku. Stoga je na nama da se ne zaboravi. Iz majčinog krika sloboda se rađa... Iz krvi i bola niknut' će cvijeće... Niknulo je u slobodi.

Branka Pavić Blažetin

HRVATSKI glasnik

Čitajte i širite Hrvatski glasnik, tjednik Hrvata u Mađarskoj!

Utemeljena Hrvatska samouprava Vedešina

U Vedešinu je 8. listopada održana osnivačka sjednica Hrvatske samouprave Vedešina.

U mjesnom registru na dan održavanja izbora, 9. lipnja, bila su 92 hrvatska birača. Kandidiralo se osam kandidata – tri u bojama Društva Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj i pet u bojama Udruge Hrvati – Horvátok. Na biralište je izišlo 87 glasača (94,57 %), a jedan je glasački listić bio nevažeći. Biralno se tročlano zastupničko tijelo. Izabrani kandidati i broj osvojenih glasova: Ferenc Völgyi (DGHU) 53, Tamás Horváth (DGHU) 43, Mária Pilsits (DGHU) 41.

Za predsjednika je izabran Ferenc Völgyi, a za zamjenika predsjednika Tamás Horváth. Sjednici su nazočili načelnik Vedešina Kristóf Tömördy, referentica za narodnosti dr. Anna Horváth i bilježnik dr. Jakab Zsolt.

Utemeljena Hrvatska samouprava Érda (Andzabeg)

U Érdu je 8. listopada održana osnivačka sjednica Hrvatske samouprave Érda.

U mjesnom registru na dan održavanja izbora, 9. lipnja, bilo je 119 hrvatskih birača. Na izbore je izišao 101 birač, što je izlaznost od 84,87 %. Zabilježena su 84 važeća listića. Kandidiralo se šest kandidata, a izabrano je prvih pet s najviše osvojenih glasova: Ágnes Hudák s 50 glasova (59,52 %), Klára Tőkei Czelingerné s 42 glasa (50 %), Antal Antunovits s 39 glasova (46,43 %), Józsefné Csibrák s 29 (34,52 %), György István Tomasik s 23 (27,38 %). Svi kandidati kandidirali su se u bojama Saveza Hrvata u Mađarskoj.

Za predsjednicu je izabrana Ágnes Hudák, a za zamjenika predsjednice Antal Antunovits. Sjednici je nazočio gradonačelnik László Csőzik. U Érdu će u ciklusu od 2024. do 2029. djelovati deset narodnih samouprava.

Utemeljena Hrvatska samouprava Bizonje

U Bizonji je 8. listopada održana osnivačka sjednica Hrvatske samouprave Bizonje.

U mjesnom registru na dan održavanja izbora, 9. lipnja, bilo je 399 hrvatskih birača. Kandidiralo se 11 kandidata – šest u bojama Udruge Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj i pet u bojama Udruge Hrvati – Horvátok. Na biralište su izišla 372 glasača (93,48 %), a 12 je glasačkih listića bilo nevažećih. Prvih pet kandidata peteročlanog tijela i broj osvojenih glasova: Éva Klaudia Radits Schmatovichné (UHH) 242, Balázs Martinschich (UHH) 215, Zsolt Práger (UHH) 214, Mátyás Hiltser (UHH) 205, Kitti Novák-Fabsich (UHH) 193.

Za predsjednicu je izabrana Éva Klaudia Radits Schmatovichné, a za zamjenika predsjednice Zsolt Práger. Sjednici je nazočila i načelnica Bizonje Erika Márkus.

Utemeljena Hrvatska samouprava Barče

Održana je osnivačka sjednica Hrvatske samouprave Barče. U mjesnom registru na dan održavanja izbora, 9. lipnja, bio je 141 hrvatski birač. Kandidiralo se četvero kandidata – svi u bojama Saveza Hrvata u Mađarskoj. Ždrijebom je određen redosljed kandidata na pojedinačnoj listi. Na biralište je izišlo 96 glasača (68,09 %), a 13 je glasačkih listića bilo nevažećih. Kandidati i broj osvojenih glasova: Zoltán Szolga 62, Andrea Felső Kovácsné 41, Anita Vertkovci Szakácsné 39, Zuzsanna Oláh-Pavlekovics 29, Emese Szabó 27. Za predsjednika je izabran Zoltán Szolga, a za zamjenicu predsjednika Andrea Felső Kovács.

Utemeljena Hrvatska samouprava Baškuta

Osnivačka sjednica Hrvatske samouprave Baškuta održana je 4. listopada. U mjesnom registru na dan održavanja izbora, 9. lipnja, bila su upisana 32 hrvatska birača. Kandidirale su se tri kandidatkinje – sve u bojama Saveza Hrvata u Mađarskoj. Na biralište je izišlo 20 glasača, a dva glasačka listića bila su nevažeća. Kandidatkinje i broj osvojenih glasova: Katalin Jenei 17, Aranka Berwinkl 15, Claudia Jenei 14. Za predsjednicu je izabrana Katalin Jenei, a za zamjenicu predsjednice Aranka Berwinkl.

Branka Pavić Blažetin

Izvanredna Skupština HDS-a u Sambotelu

U skladu s odredbama Pravilnika o organizaciji i radu Hrvatske državne samouprave za 9. studenoga 2024. godine sazvana je izvanredna Skupština Hrvatske državne samouprave. Održana je u Hrvatskom vrtiću, osnovnoj školi i gimnaziji „Mate Meršić Miloradić“ u Sambotelu.

Glasanje

Budući da je sjednici nazočilo 26 od ukupno 31 izabranog skupštinaru, predsjednik Ivan Gugan utvrdio je kvorum. Na njegov usmeni prijedlog u pismeno predloženi dnevni red uvršteno je i donošenje odluke o ugrađivanju Pravilnika Ureda u Pravilnik Hrvatske državne samouprave. Drugih prijedloga nije bilo, stoga je dnevni red jednoglasno prihvaćen.

Sjednica je započela obaviješću o obvezi podnošenja imovinskih kartica. Predsjednica Odbora za pravna pitanja Marija Pilšić obavijestila je Skupštinu da su svi članovi na vrijeme dostavili imovinske kartice.

U nastavku je bez rasprave usvojen Rebalans proračuna Hrvatske državne samouprave, Ureda i institucija za 2024. godinu, koji je prihvaćen s jednakim prihodima i rashodima od 3 117 196 187 forinti. Kako je naglasio predsjednik Gugan, rebalans je bio nužan s jedne strane zbog operativne potpore primljene od gradske samouprave Vecsésa za Narodnosni gastrofestival (na kojem je Hrvate predstavljala ekipa Kulturnog centra bačkih Hrvata), prijenosa režijskih naknada za javne obrazovne ustanove u 2024. između institucija, ugrađivanje razlike proizišle iz

kontrole obračuna javnih proračunskih potpora obrazovanju za 2023. godinu te zbog prihoda institucija i preraspodjele između glavnih proračunskih stavki unutar samouprave i institucija.

imovinom Hrvatske državne samouprave, o uvjetima davanja socijalne povlastice te o naknadi za topli obrok u odgojno-obrazovnim ustanovama u održavanju Hrvatske državne samouprave, zapravo u

Dio nazočnih zastupnika i drugih zainteresiranih

Bez rasprave usvojene su i odluke o prihvaćanju Izvješća o aktualnom upravljanju imovinom Hrvatske državne samouprave, izmjenama Pravilnika o upravljanju

Hrvatskom vrtiću, osnovnoj školi i učeničkom domu u Santovu.

Raspravljalo se o vraćanju zajma koji je radi proširenja objekta Zavičaj d. o. o.

Glasa se

u Vlašićima dobio od Hrvatske državne samouprave. Kako je naglasio predsjednik Gugan, Zavičaj je ove godine vratio zajam Croatici, a Skupština je donijela odluku da se dug od 20 milijuna forinti HDS-u vrati u obrocima u sljedeće četiri godine, dakle između 2025. i 2028., kako se ne bi ugrozilo poslovanje Zavičaja. Prema usvojenoj odluci dug se mora vratiti u eurima, a kako je naglasio član Odbora za financije Martin Kubatov, to je danas oko 25 milijuna, dakle oko 6,5 milijuna godišnje, svake godine na kraju turističke sezone. Skupština HDS-a ovlastila je predsjednika da potpiše novi ugovor. Uz to je dodao, reagirajući na pismo dr. Franje Pajrića u vezi s nekretninom Zavičaja, kako će ubrzo biti potpisan novi ugovor o trajnom korištenju objekta. Za nedavnog posjeta Budimpešti potvrdio je to i hrvatski premijer Andrej Plenković. Na prijedlog zamjenice predsjednika HDS-a Skupština je jednoglasno i bez rasprave usvojila odluku o toplom obroku predsjednika Hrvatske državne samouprave, koji primaju i djelatnici Ureda, a odluka je potrebna zbog izbora za posljednja tri mjeseca. Na usmeni prijedlog dopune dnevnog reda uvršteno je i donošenje odluke o ugrađivanju Pravilnika Ureda u Pravilnik Hrvatske državne samouprave, što je čisto tehnička izmjena. Kako je dodala predsjednica Odbora za pravna pitanja Marija Pilšić, do sljedeće Skupštine Odbor će pripremiti novi Pravilnik.

Na kraju se pod točkom Razno raspravljalo o pristiglim prijedlozima članova Skupštine Anice Kovač Kóvágó i dr. Franje Pajrića. Kako je istaknuo predsjednik Ivan Gugan, o Planu rada raspravljat će se

kad na dnevnom redu bude Plan rada institucija za 2025. godinu, kad se bude raspravljalo o Proračunu HDS-a i institucija. U poduljem razgovoru bilo je riječi o priredbi *miCROfon*, za koju, kako je uz ostalo kazao predsjednik, najbolji uvjeti postoje u Petrovu Selu i ne vidi mogućnost da bi se ona mogla prirediti u drugoj regiji,

Dio nazočnih zastupnika i drugih zainteresiranih

a po koncepciji u svakoj regiji priređuje se neka državna priredba. Spomenuo je i četiri Croatiade za djecu, što je prema povratnim informacijama nastavnika u posljednje vrijeme sve teže organizirati zbog preopterećenosti učenika i nastavnika. Dakako, kazao je Gugan, o svemu se može razgovarati.

„Ne mora biti svaka priredba u Planu rada državne samouprave, a ustanove mogu organizirati priredbe na kojima

će okupiti sudionike iz svih naših regija”, dodala je zamjenica predsjednika Angela Šokac Marković. O stipendiranju studenata u Hrvatskoj predsjednik Gugan naglasio je kako je to jedna od zadaća Zaklade za hrvatsko školstvo u Mađarskoj, ali nažalost nema velikih prihoda, ni od uplate jedan posto poreza na osobni dohodak. Zaklada raspolaže sa skromnim sredstvima, stoga financira kupnju nekih udžbenika i raznih pomagala i tako pomaže školama. Ako bude više prihoda, od kamata se mogu dodjeljivati stipendije, ali za to je potrebno zalaganje cijele hrvatske zajednice. Bilo je riječi i o prijedlozima dr. Franje Pajrića, koji nije bio nazočan na sjednici, stoga je rasprava o njegovim pitanjima, između ostalog zbog čega javni mediji nisu nazočni na Skupštini, odgođena. Predsjednik Gugan naglasio je kako su naši hrvatski mediji, Medijski centar i Hrvatski glasnik, redovito nazočni. Silvestar Balić rekao je da bi u vezi s tim trebalo dati neke smjernice za njihov rad. Kako HDS nema nikakvu ingerenciju oko rada javnih medija, predložio je okrugli stol na tu temu, što je predložio i dr. Franjo Pajrić. Predsjednik Gugan kazao je kako bi to mogla biti jedna od tema Dana hrvatskog

tiska u Mađarskoj. Na kraju je još pozvao skupštinare da svoj odaziv ili izostanak na vrijeme potvrde. Tako je i za ovu sjednicu i Dan Hrvata pet skupštinaru potvrdilo svoj dolazak, a ipak nisu nazočni.

Kako je zaključno najavio predsjednik Ivan Gugan, sljedeća sjednica Skupštine HDS-a održat će se 7. prosinca 2024. u Uredu Hrvatske državne samouprave u Budimpešti.

S. B.

VII. Festival kulturne baštine „Bunjevci bez granica“

VII. Festival kulturne baštine „Bunjevci bez granica“ održan je 26. listopada. Prvi takav festival održan je još 2006. godine u Tavankutu, a otada se svake godine naizmjenično priređuje u Srbiji ili Mađarskoj. Ove godine domaćin je bio HKUD „Vladimir Nazor“ u Somboru, a na manifestaciji su sudjelovala i dva društva iz mađarskog dijela Bačke.

Predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća Jasna Vojnić u pozdravnom je riječima među ostalim naglasila kako su „Bunjevci bez granica“ jedna od tri manifestacije takva tipa koje organizira Hrvatsko nacionalno vijeće u Srbiji.

„U tom kontekstu ‘Bunjevci bez granica’ služe da malo proširimo naše vidike, da srušimo i one granice koje nisu vidljive. Ne trebamo se zatvarati u uske krugove, imamo nešto što drugi možda ne prepoznaju, a mi možda ne cijenimo dovoljno.“

Tim je riječima Jasna Vojnić pozvala sudionike na čuvanje kulturne baštine.

Predsjednik HKUD-a „Vladimir Nazor“ Tomica Vuković zahvalio je na mogućnosti da budu domaćini ujedno zahvalivši svim folklorišima, organizatorima i sudionicima koji svojim entuzijazmom njeguju folklor.

Na festivalu je sudjelovalo devet hrvatskih kulturnih udruga iz Srbije i Mađarske, a u programu su nastupili HKC „Bunjevačko kolo“, UBH „Dužijanča“, HGU „Festival bunjevačkih pisama“ i „Hrvatska čitaonica“ iz Subotice, HKPD „Matija Gubec“ iz Tavankuta, HBKUD „Lemeš“ iz Lemeša, KUD „Zora“ iz Aljmaša i Pjevački zbor Hrvatske samouprave Kačmara iz Mađarske te domaćin, HKUD „Vladimir Nazor“ iz Sombora.

Pjevački zbor Hrvatske samouprave Kačmara

KUD „Zora“ iz Aljmaša predstavio se spletom bunjevačkih plesova, a Pjevački zbor Hrvatske samouprave iz Kačmara bunjevačkim i hrvatskim narodnim pjesmama.

Dodajmo kako su organizatori festivala bili Hrvatsko nacionalno vijeće u Republici Srbiji i Fondacija za razvoj hrvatske zajednice u Republici Srbiji „Cro-Fond“ uz financijsku potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, ovogodiš-

njeg domaćina, HKUD-a „Vladimir Nazor“, te potporu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i NIU-a „Hrvatska riječ“.

Kako smo doznali od predsjednice Hrvatske samouprave Kačmara Teze Balažić, nakon programa na susretu voditelja kulturnih udruga rečeno je kako bi sljedeći susret 2025. godine mogao biti organiziran u Baji, dakle ponovno u Mađarskoj.

S. B. • Foto: Hrvatska riječ

KUD „Zora“ iz Aljmaša

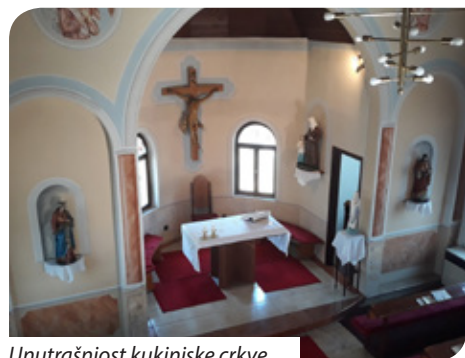
GARA – Kako je bunjevačke Hrvate izvijestio stari-novi predsjednik Hrvatske samouprave Martin Kubatov, do kraja godine imat će nekoliko okupljanja zajednice. Nakon posjeta Kulturnom centru bačkih Hrvata u Baji na Tamburaškoj noći, 1. studenog, na blagdan svih svetih, okupili su se na spomen-groblju bunjevačkih Hrvata, a dan poslije, 2. studenog, na svetoj misi i polaganju vijenaca kod spomenika garskim junacima. Tjedan dana poslije, 9. studenog, sudjelovali su na Državnom danu Hrvata u Sambotelu. Isto tako pozivaju članove zajednice svake subote došašća na seosku svečanost paljenja adventske svijeće. Četvrte nedjelje došašća obilježit će materice i oce – blagdan bunjevačkih majki i očeva.

Nagrada „Za Kukinjš“ posmrtno dodijeljena svećeniku Sándoru Lőrinczu

U sklopu Dana plodova zemlje, koji je održan trinaesti put u organizaciji Mjesne samouprave Kukinjša, 7. rujna priređeni su brojni obiteljski programi za sve uzraste.

Održana su brojna natjecanja: natjecanje u ribolovu, natjecanje u kuhanju, mini ribičko natjecanje... Priređeni su brojni sadržaji i osigurane igračke i igre za najmlađe te zabavni i poučni sadržaji. Ocjenjivale su se domaće gibanice, biralo najbolje kukinjsko vino kukinjskih gazdi, natjecalo se u igrama vještine... U ostvarivanju programa Dana sudjelovale su seoske civilne udruge, Udruga ribiča, Sportska udruga, Udruga kukinjskih Hrvata, Udruga Kökény Virágzásáért i Polgárör.

U kulturnom programu nastupio je domaći KUD „Ladislav Matušek“ te zabavljač Stipan Đurić, uz njih PTA Brass Band, kazalište bajki Télapodium, VoiSingers Solo i drugi. Večernji bal svirao je Orkestar Perfect. U sklopu kulturnog programa proglašeni su rezultati natjecanja koja su se odvijala tijekom dana te dodijeljene stipendije učenicima iz Kukinjša. Načelnica Kukinjša Júlia Máli posmrtno je dodijelila i Nagradu „Za Kukinjš“ („Kökényért“). Dodijeljeno je ukupno 12 stipendija – osam za osnovnoškolce i četiri za gimnazijalce.

Unutrašnjost kukinjske crkve

Zastupničko tijelo Mjesne samouprave Kukinjša Nagradu „Za Kukinjš“ 2024. godine posmrtno je dodijelilo svećeniku Sándoru Lőrinczu. Nagrada se dodjeljuje zajednicama ili pojedincima koji su se istaknuli svojim radom na korist seoske zajednice i koji su svojim radom doprinijeli razvoju naselja, prenosili i širili dobar glas sela i radili na unapređenju životnih uvjeta stanovnika. To je sve radio pokojni svećenik Sándor Lőrincz, kojeg su kukinjski katolički vjernici i svi stanovnici neobično cijenili i voljeli te i danas čuvaju uspomenu na njega.

Naslovni opat, dekan, nekadašnji svećenik Kukinjša, svim Kukinjšanima *Sanyi atyá* (otac)

uvelike je doprinio izgradnji crkve u Kukinjšu. Rođen je 24. listopada 1931. godine u susjednom selu Keszüu u katoličkoj obitelji. Molitvu i ljubav prema Blaženoj Djevici Mariji ponio je iz svojeg skromnog obiteljskog doma, gdje su ga vjere učile majka i dvije bake. Imao je dva brata. Školske godine proveo je u Pečuhu, a u Budimpešti je zaređen za svećenika. Godine 1982. dospijeva u župu Pécs-Szabolcsi, čija je filijala bila i Kukinjš. Tako on postaje Kukinjšanima *Sanyi atyá* i ostaje s njima sve do 1991. godine. Prije 35 godina, 1989., po-

Crkva je izgrađena 1989. godine

svetio je crkvu svete Ane u Kukinjšu. Ako su kukinjski vjernici bili motori gradnje crkve, otac Sándor bio je njezino srce i duša. Gradnjom crkve formirana je do danas složna zajednica na koju se može računati.

Nakon što je sagrađena crkva, mnoge je u njoj i krstio, podario sakrament prve pričesti, krizme, vjenčanja, a od mnogih se i oprostio na smrtnoj postelji i pokopu. Kukinjšani su voljeli ići na mise koje je on služio, ministrirati, a uz svete mise često je pričao zanimljive i poučne priče iz svojeg du-

Župnik Sándor Lőrincz

godišnjeg svećeničkog poziva. Kukinjšani nisu i neće zaboraviti njegovu mudrost, humor, lik, hodočašća Snježnoj Gospi na pečusku Brdicu i riječi kojima bi započinjao svaku svoju propovijed: „Draga braćo u Kristu!“.

Ocu Sándoru Lőrinczu, utemeljitelju crkvene zajednice, za primjer vjere koji i danas živi dodijeljena je nagrada „Za Kukinjš“. Kao znak zahvalnosti Mjesna samouprava Kukinjša na njegovu će grobu u Keszüu postaviti i spomen-ploču.

Branka Pavić Blažetin

BIRJAN – Ljeto je bilo u znaku brojnih nastupa Hrvatske plesne skupine iz Mohača, kako u samom naselju tako i šire. U Birjanu je uz mjesnu i hrvatsku narodnosnu samoupravu djelatna i njemačka narodnosna samouprava koja, kao i hrvatska, tijekom godine organizira i programe na kojima rado čeka sve stanovnike Birjana. Njemački dan tradicionalno je u drugoj polovini rujna. Ove godine na danu je nastup imala i Hrvatska plesna grupa Birjana. Uspješan je bio i nastup u Töttösu, gdje je Hrvatska plesna grupa Birjana sudjelovala u berbenoj povorci i na zabavi.

IVICA MARTINOVIĆ

znanstveni savjetnik u trajnom zvanju
Institut za filozofiju, Zagreb

Filozofski tezarij Grgura Peštalića na franjevačkom učilištu u Baji 1780. godine

Prvi dio

Mladi profesor u rodnom gradu

Kad je 9. svibnja 1779. u samostanu Svetoga Duha u Požegi kapitul franjevačke provincije Sv. Ivana Kapistranskoga utanačio raspored zaduženja u samostanu sv. Antuna Padovanskoga u Baji, u popisu je začudo izostao profesor filozofije, premda je u samostan upućeno šest studenata filozofije.¹ Uprava provincije odlučila je pričekati da mladi franjevac Grgur Peštalić na Sveučilištu u Budimu obrani doktorat iz filozofije i dovrši studij teologije pa da ga odmah pošalje u rodni grad kako bi započeo predavati na tamošnjem filozofskom učilištu. Ta su se očekivanja ispunila 29. studenoga iste godine, kad je novi doktor stigao u Baju i započeo predavati logiku svojoj klasi. Samostanski je ljetopisac s ušitom zabilježio taj događaj:

„Mnogopoštovani otac Grgur Peštalić iz Baje, student druge godine teologije na Sveučilištu u Budimu, iz filozofije ispitan i odobren te proglašen doktorom filozofije, s diplomom je okončao školovanje na Kraljevskom sveučilištu u Budimu, a svojim je studentima započeo predavati filozofiju po modernoj metodi.“²

Franjevačka zajednica i cijela Baja još su se živo sjećale da je nešto više od godinu dana prije toga, točno 24. rujna 1778., mladi franjevac svečano slavio svoju mladu misu uz asistenciju o. Bonaventure Bašlića, svoga rođaka.³ Otac Bašlić najvjerojatnije se založio da uprava provincije povjeri Peštaliću predavanja iz filozofije u Baji. On je 1779. godine bio definitor provincije, a u franjevačkom samostanu u Baji djelovao je kao „ravnatelj škola“ (*director scholarum*) i knjižničar.⁴

Akadske godine 1779./1780. mladi je profesor Peštalić predavao logiku, povijest filozofije i matematiku na prvoj godini filozofije te je prema svojim predavanjima pri-

radio tezarij *Tentamen publicum et solenne ex logica, historia philosophiae et mathesi*,⁵ dao ga tiskati uz potporu dobročinitelja Josepha Miskolczyja i priredio njegovu javnu obranu 17. kolovoza 1780. oko treće popodneve ure, kako je u tančine zabilježio samostanski ljetopisac.⁶

Time je Peštalić nastavio tradiciju koju je na osobit način njegovao jedan od njegovih prethodnika na filozofskom učilištu u Baji – Aleksandar Tomiković, koji je tijekom svoga filozofskoga trijenija, koji je u Baji potrajao od 3. studenog 1773. do 1. rujna 1776.,⁷ upriličio četiri javne obrane: prvu iz logike i metafizike (*ex logica et metaphysica*) 24. kolovoza 1775.,⁸ drugu 29. lipnja 1776. iz psihologije „o dušama životinja“ (*ex tractatu de animis brutorum*)⁹ te dvaput „iz cijele filozofije“ (*ex universa philosophia*) – 30. lipnja i 18. kolovoza 1776.¹⁰

Struktura prvoga Peštalićeva tezarija

Kako je Peštalić istaknuo u naslovu svoga prvoga tezarija, studenti prve godine filozofije na franjevačkom filozofskom učilištu u Baji polagali su javni ispit iz triju disciplina: logike, povijesti filozofije i matematike. Sâm tekst pak otkriva da je mladi profesor svoja ispitna pitanja razvrstao u četiri subtezarija: „Positiones ex logica“, „Ex historia philosophiae“, „Ex algebra“ i „Ex geometria“.

Subtezarij iz logike sastoji se od deset tvrdnja, a onaj iz povijesti filozofije od osam tvrdnja koje se odnose na mijene u kršćanskoj filozofiji – od pojave prvih filozofa među kršćanima do Ruđera Boškovića.

⁵ *Tentamen publicum et solenne ex logica, historia philosophiae et mathesi* ... praeside P. Gregorio Peštalić (Budae: Typis Catharinae Landerer viduae, 1780). Služim se primjerkom iz Knjižnice Franjevačkog samostana u Zaostrugu, sign. 10992. Usp. prvi i dosad jedini opis toga tezarija prema primjerku iz knjižnice Franjevačkog samostana u Baču u: Ante Sekulić, „Grgur Peštalić i njegova filozofska djela“, Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine 6 (1980), pp. 165–178, na pp. 174–175.

⁶ *Historia Domus Bajensis* (1991), p. 110.

⁷ *Historia Domus Bajensis* (1991), p. 63 i p. 85.

⁸ *Historia Domus Bajensis* (1991), p. 74.

⁹ *Historia Domus Bajensis* (1991), p. 83.

¹⁰ *Historia Domus Bajensis* (1991), pp. 83 i 85.

Matematika je obrađena u dvama odvojenim subtezarijima: iz algebre i geometrije. Oba su istoga ustroja: prvo teoremi, potom

TRENTAK ZA PJESMU

Prvi pogled

Zoviješe zora dan a slavno prolitje
Travicu drobnu van, zelen lis i cvitje,
Ja kad bih uhićen od ove gospoje,
Ke obraz nakićen u slavi vas poje.

S jutra, dim, na prozor pogledat općah ja,
Ter tada moj pozor u taj čas pozri tja:
Meni bi viditi još lipšu ner vilu
Gospodu sjediti u ručku pribilu.

Vidiv me ka hrlo vase trak i kosu
Niz bijelo ter grlo kosice sve prosu;
Na čelu ostavi dva prama od zlata,
Ostalo sve zavi okolo, dim, vrata,

Da kosa ne vitri, u kojoj do mal hip
Rukami zahitri na glavi venčac lip;
Ozriv se ja jelin ter ončas pođe tja,
Ter gorči ner pelin i čemer ostah ja.

Šiško Menčetić

problemi. Već to pokazuje da je Peštalić svoje slušače pripremio i za izlaganje teorijsko-građiva, a ne samo za rješavanje zadataka. Subtezariz iz algebre sadržava sedam teorema i šest problema, a iz geometrije čak 27 teorema i sedam problema.

Ukupno je Peštalić svojim studentima na prvoj godini filozofije zadao 65 ispitnih pitanja, od kojih je na geometriju otpadalo više od polovine, na teorijsko građivo iz matematike više od polovine, a na matematiku u cijelosti više od dvije trećine. Kad je on, koji je obje diplome stekao u Budimu, na naslovnici svoga prvoga tezarija istaknuo da će se njegovi studenti podvrci ispitu „prema Uredbi Kraljevskog sveučilišta u Budimu” (*iuxta Institutum Regiae Univesitatis Budensis*), rijetko je tko mogao očekivati toliku zastupljenost matematike u odnosu na logiku kao i toliku zastupljenost teorijskog građiva iz matematike u odnosu na rješavanje matematičkih zadataka.

Subtezariz iz logike

Za ispit iz logike Peštalić je zadao samo deset teza. U prvoj je odredio pojam logike te opisao tri načina kojima čovjek uspijeva izgraditi svoje misli:

„I. Skup sigurnih pravila, prema kojima um mora izvoditi svoje misli da ne pristane uza što neistinito, naziva se *umijeće mišljenja ili logika*. Čovjekove misli izvode se na tri načina: ili da samo razmatramo neku stvar, ili da, još napredujući, o njoj nešto i tvrdimo ili nijećemo, ili da iz poznatoga nastojimo izvesti nepoznate istine.”¹¹

S takvom pripremom mogao je Peštalić u drugoj tezi uvesti i objasniti podjelu logike na teorijsku i praktičnu pa naznačiti što su ključne teme obiju logika:

„II. Ta tri roda razmatranja čine *teorijski dio logike*, koji se također dovršava s jednako toliko funkcija uma: s pojmovima, sudovima i zaključivanjem. *Praktični dio logike* sastoji se od umijeća razlučivanja istine od neistine, njihova pronalaženja i priopćavanja drugima.”¹²

Takva podjela na teorijsku i praktičnu logiku tada je bila uobičajena u udžbenicima logike, pa ju je u svoj udžbenik *Compendiaria logicae institutio* uveo i bečki profesor Pál Makó.¹³

I premda bi se očekivalo da će Peštalić proslijediti s pitanjima iz teorijske logike, jer je, opravdano je pretpostaviti, na pouku o pojmovima, sudovima i zaključcima utrošio najveći broj nastavnih sati, on se na javnom ispitu posve usredotočio na kriterije sigurne spoznaje. Dakle, svojim je studentima zadao subtezariz iz praktične logike.

Pritom se dobrim dijelom oslonio na četvrtu raspravu „De methodo scientiarum” u udžbeniku *Institutiones logicae* Gradišćanca Ivana Krstitelja Horvatha, profesora fizike na Sveučilištu u Trnavi.¹⁴ U uvodu trećega poglavlja četvrtre rasprave Horvath, naime, ističe da filozofi nabrajaju više kriterija istine (*plura veritatis criteria*), ali se svi mogu svesti na ova četiri: jasnoća, opće osjetilo naravi, vanjska osjetila i autoritet (*ad perspicuitatem, sensum naturae communem, sensus externos et auctoritatem*).¹⁵ A ta četiri kriterija sveučilišni profesor Horvath definira ili uvodi ovako:

„162. Pod nazivkom *jasnoća* razumijevamo ono svjetlo uma, kojim najjasnije uviđamo istinu stvari, da nikakvim razlogom ne možemo uopće biti prevareni.”¹⁶

¹⁴ Vidi, primjerice, izdanje: Joannes Baptista Horvath, *Institutiones logicae*, editio sexta ab autore recognita ([Tyrnaviae]: Typis Tyrnaviensibus, 1776), „Dissertatio quarta. De methodo scientiarum.”, pp. 77–118. U sljedećim bilješkama: Horvath, *Institutiones logicae* (1776).

¹⁵ „Caput tertium. De criteriis veritatis.”, u: Horvath, *Institutiones logicae* (1776), pp. 84–115, na pp. 84–85.

¹⁶ Horvath, *Institutiones logicae* (1776), p. 85: „162. Perspicuitatis nomine intelligimus lumen illud mentis, quo rei veritatem, quin ullo omnino ratione falli possumus, clarissime intuemur.” Usp. Mako, *Institutiones logicae* (1760), p. 87: „Perspicuitas seu evidentia est illud lumen mentis, quod per sese ea, ut loquitur Cicero, quae sint, nobis ita ut sint indicat.”

„166. Opće osjetilo naravi je neka ljudima prirodno usađena sila, kojom se oni, nakon što su se poslužili razlogom, osjećaju skloni za donošenje općega i stalnoga suda o nekim predmetima, kojih se istina ne očituje onom jasnoćom koju smo razmotrili u prethodnom paragrafu.”¹⁷

„173. Vanjska osjetila su oni vanjski dijelovi našega tijela, s pomoću kojih naš um zamjećuje predmete izvan sebe. Svjedocanstvo pak vanjskih osjetila je ona zamisao, koja se pobuđuje u našem umu prigodom utisaka koji su učinjeni na naša osjetila.”¹⁸

„182. Jedan je ljudski autoritet koji izriče, a drugi koji poučava.”¹⁹ Horvath ga naziva „potpunim ili većim od svake iznimke” (*plenam vel omni exceptione maiorem*)²⁰ kad se odnosi na činjenične istine koje se ne mogu dovesti u sumnju, primjerice poraz Rimljana u Kani. Ako je potpun, ljudski autoritet treba smatrati nepogrešivim kriterijem istine.²¹

Ta Horvathova polazišta podrazumijevao je Peštalić u tezama o četirima kriterijima istine koje je zadao svojim studentima:

„III. U tom drugom dijelu logike [= u praktičnoj logici] treba najprije navesti kriterije, koji valjano pokazuju da u ljudi postoji sigurna i očita spoznaja. A što se tiče očitoga suda, njega iz roda dostatnih kriterija otkriva jasnoća poduprta svojim značajkama.

Nastavak u sljedećem broju

¹⁷ Horvath, *Institutiones logicae* (1776), p. 90.

¹⁸ Horvath, *Institutiones logicae* (1776), p. 97.

¹⁹ Horvath, *Institutiones logicae* (1776), p. 105.

²⁰ Horvath, *Institutiones logicae* (1776), pp. 106–107, n. 184.

²¹ Horvath, *Institutiones logicae* (1776), p. 107, n. 185.

¹¹ Gregorius Peshtalich, *Tentamen publicum et solenne ex logica, historia philosophiae et mathesis* (1780), „Positiones ex logica”, pp. 5–7, nn. I–X, na p. 5, n. I. U sljedećim bilješkama: Peštalić, „Positiones ex logica” (1780).

¹² Peštalić, „Positiones ex logica” (1780), n. II, pp. 5–6.

¹³ P[aulus] Mako, *Compendiaria logicae institutio* (Vindobonae: Typis Joannis Thomae Trattner, 1760), p. 9.

HRVATSKI DAN U NARDI

Hrvatski dan u Nardi bio je 21. rujna. Vrijeme održavanja je bilo neobično, jer program je bio predviđen za 15. lipnja. 2024. ali 8. lipnja je bila velika poplava u selu i drugi dan je Nardarce okupiralo čišćenje u čitavom naselju. Kad je bio posao gotov, svi su bili sretni da je opet red, ali za pola sata je trpilo mjesto i stanovišтво od tornada koji je trajao nekoliko minuta te je porušilo sredinu sela.

Zbog gore navedenih razloga Hrvatski dan se je otkazao. Plan je bio, da se slavi

Tamburaši sa župnikom Brankom

Sveta misa

Brojni nazočni

mlada misa i popodne na samo proštenje sela bude Hrvatski dan, ali nam na žalost nije uspelo. Nakon elementarnih nepogoda ipak su organizatori, zastupnici Hrvatske samouprave Narda odlučili da mlada misa bude održana jer nam molitva nakon ovih ogromnih problema svakako treba. 15. lipnja. 2024. se je napunila nardarska crkva – čiji zaštitnik je Sv. Anton Padovanski – s vjernici, koji su rado došli kao i svake nedjelje, da se pomole dragomu Bogu. Svetu misu je služio mladomisnik iz Riječke nadbiskupije, vlč. Zdenko Lendl u koncelebraciji vlč. Branka Kornfeinda, koji je sa svojim tamburaši oblikovao misno slavlje.

Hrvatski dan su organizatori prebacili na 21. rujna. 2024. Program je počeo sa svetom misom u pola tri, koju je služio vlč. Branko Kornfeind iz Vincjeta sa svojim tamburaši u koncelebraciji s mjesnim župnikom Balázsom Bóka, koji od 1. kolovoza novi župnik Keresteša, Gornjega Četara i Narde. Novi župnik je Mađar, ali od prvoga trenutka služi svete mise na hrvatskom jeziku. Župnik Branko je i ovaj put sve dao od sebe, da sveta misa ima svoju dinamiku, da niti jednomu vjerniku ne bude niti na trenutak dosadno. Sama sveta misa i propovijed župnika Kornfeinda povuče sa sobom pažnju svih vjernika, koji su prisutni na misnom slavlju, bez obzira na to, je li je to neki poseban blagdan ili jedna nedjeljna misa.

Nakon misnoga slavlja počeo je kulturni program. Prva točka kulturnoga programa su bili tamburaši sa župnikom Brankom, koji su dali poseban doživljaj za sve nas, koji smo mogli uživati u hrvatski melodija. Ove godine smo imali goste iz svojih partnerskih naselja, iz Čembe (Austrija) i iz Murskoga Središća (HR). Bilo nam je jako drago, da su i načelnici ovih mjesta bili prisutni na programu: gradonačelnik Dražen Srpak iz Murskoga Središća i načelnik Čembe Martin Herić. Ovu priliku su načelnici iskoristili, da vode razgovore o programima u budućnosti, koje oni hoće zajedno ostvariti. Iz Čembe nam je stigla Klapa „Dičaki“, čiji pjevači su oduševili publiku i odmah su dobili i poziv u Republiku Hrvatsku, u Mursko Središće za vrijeme došašća, gdje će imati posebnu večer za sve građane najsjevernijeg grada Republike Hrvatske. Pored dragih gostiju iz Murskoga Središća i Čembe bili su sa nama i gosti iz Sambotela. Pjevački zbor „Djurdjice“ imao je nastup u subotu u Nardi i oduševio publiku, a i plesači Hrvatske samouprave u Sambotelu imali su svoje koreografije, koje su pokazali publici. Drago nam je bilo, da smo mogli pozdraviti KUD „Mura“ iz Murskoga Središća. Ovaj put su bili plesači i svirači gosti popodneva u Nardi. Na programu je bio splet plesova iz Međimurja i Gradišća.

Splet gradišćanskih plesova su uvijekbali plesači za Hrvatski bal Željezne županije, gdje su bili Narda i Mursko Središće glavni organizatori priredbe, povodom 30. godišnjice suradnje dvaju naselja. Naravno, na programu su bile i pjevačice iz Narde. Pjevački zbor „Lastavica“ je dao isto svoj doprinos priredbi. Pjevačice su se oduševljeno pripremale na nastup i imale u repertoaru pjesme iz Gradišća i iz Lijepe Naše. Na kraju kulturnoga programa je bila zajednička večera i bal s TS „Žgano“. Iako vrijeme u lipnju nije dozvolilo da se susrećemo prilikom Hrvatskoga dana u Nardi, nadoknadili smo u rujnu. Vrijeme i raspoloženje je bilo izvrsno. Goste je pozdravila predsjednica Hrvatske samouprave Narda Agica Antal, koja je zahvalila Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske na novčanoj potpori od 6 000 eura i Hrvatskoj samoupravi Željezne županije na potpori od 300 000 forinti. Bez ovih financijskih sredstava priredba ne bi bila održana. Predsjednica je prenijela i najsrdajnije pozdrave veleposlanika Republike Hrvatske u Budimpešti, Mladena Andrića, koji zbog poplave na Dunavu na žalost nije bio u mogućnosti nazočiti na priredbi. Hvala svima, koji su dali svoj doprinos, da ovo popodne bude sretno i u dobrom raspoloženju održano.

Kristina Glavanić

Velečasni Vjenceslav Tóth kao poklisar dijaloga između vjere i kulture

Velečasni Vjenceslav Tóth pridružio se hrvatskoj katoličkoj zajednici još kao bogoslov, 1993. godine. Od 2000. godine, kad je postao svećenik, redovito drži mise na hrvatskom jeziku u crkvi Rana sv. Franje.

Nedavno je objavljen njegov cjelovit mađarski prijevod djela grčkog crkvenog oca Klementa Aleksandrijskog pod naslovom *Stromati* (ili *Tapiserije*).

Velečasni Tóth godinama je radio na tome da spisi grčkog teologa i crkvenog oca Klementa Aleksandrijskog budu dostupni u mađarskom prijevodu. Doktrine rezervirane za malu skupinu iniciranih uvijek su pobuđivale znatiželju u ljudima. Takve informacije dane su u osam zavjeta Klementa Aleksandrijskog koji raspravljaju o tradiciji istinskog učenja koje je Isus Krist dao apostolima nasuprot gnosticizmu.

„Već na Katoličkom sveučilištu Pétera Pázmánya tema mojeg diplomskog rada bilo je djelo Klementa Aleksandrijskog pod naslovom *Pastir* (*Terelő*). Biskup Gáspár Ladosci, koji predaje patrističku književnost, nadahnuo me da radim na prijevodu hvalići Klementov stil i ljepotu njegovih spisa. Kako sam ga istraživao, postajao sam sve više i više uronjen u njegovo djelo, što mi je dalo poticaj da se upustim u ozbiljan intelektualni rad koji se poslije proširio i na druga Klementova djela”, ističe velečasni Vjenceslav Tóth.

znanstvene i teološke zajednice za Klementa te da će se i mađarski istraživači pridružiti istraživanjima.

Velečasni Tóth navodi da je radio na prijevodu nekoliko godina, a osim poteškoća starogrčkog jezika izazovan je bio i specifičan stil Klementovih tekstova. Bilo je potrebno sačuvati ne samo nijansu i raznolikost jezika nego i književno i filozofsko bogatstvo koje autor gradi kao strukturu *Tapiserije*. Ta djela naziva i *Stromati* jer njegov stil pisanja ne slijedi linearnu liniju, nego kombinira različite teme i izvore, slično simfoniji u kojoj elementi rade zajedno kako bi postigli konačan učinak. „Klementov duboki filozofski pristup i duhovni dragulji skriveni u njegovim tekstovima naveli su me da vjerujem da sâm lingvistički prijevod nije dovoljan za njihovo razumijevanje: bilo je potrebno prenijeti duhovno znanje i duh s kojim ih je Klement napisao”, objašnjava velečasni Tóth.

Miklós Maróth u svojoj prijevodnoj preporuci ističe da je cilj Klementa Aleksandrijskog bio predstaviti istine vjere kršćanskim vjernicima na uvjerljiv i filozofski utemeljen način. Grupirajući svoje misli oko većih tema, on ih predstavlja u boji i slojevima na način

sličan tehnici tkanja. Izražava jednu po jednu misao i zatim je pušta kako bi uveo drugu temu, ali joj se poslije ponovno vraća. U Klementovo doba prevladavale su empirijske i skeptične tendencije, pa je, kad je citirao klasične autore, pridonio njihovu ponovnom proučavanju. To je

njegovo djelo učinilo važno izvorno djelo za povijest filozofije. Čitanjem možemo naučiti o pitanjima koja su zaokupljala kršćanstvo u 2. stoljeću i odgovorima potkrijepljenim filozofskim doktrinama. Osim toga, dobivamo predodžbu o tome kako su u mislioci pola tisućljeća nakon Aristotelove smrti tumačili učenja klasične grčke filozofije.

Ovaj prijevod važan je u današnje vrijeme jer čitanje i prevodenje Klementovih djela dovodi do produbljivanja vjere u otajstvo apostolske vjere, tj. dublje spoznaje Isusa

Vjenceslav Tóth

Krista. On sam opisuje vjeru kao preseljenje čovjeka u rajski vrt, gdje se Isus u potpunosti objavljuje. To se darivanje pojavljuje i u svakodnevnom životu i podsjeća nas da se iza naše vjere u svakom trenutku krije Božja providnost koja čovjeka uzdiže od svijeta u Njegovu blizinu. Uz pomoć grčke filozofije i općeg obrazovanja Klement zadire u misterij božanskog Logosa, koji čini i drži svemir na okupu, te predstavlja Božji plan spasenja onima koji ga mogu primiti svojim umom.

Klement Aleksandrijski po svoj je prilici rođen u Ateni otprilike sredinom drugoga stoljeća. Kao nasljeđe iz svojeg rodnog kraja nosi istaknuto zanimanje za filozofiju, po kojem će postati jedan od poklisara dijaloga između vjere i razuma u kršćanskoj tradiciji. Još kao mladić odlazi u Aleksandriju, taj „grad simbol” bogatog spleta različitih kultura koji je karakterizirao helenističko doba. Ondje je bio Pantenov učenik, od kojeg će poslije preuzeti vođenje katehetske škole. Brojni izvori potvrđuju da je zaređen za svećenika. Tijekom progona 202. i 203. godine napustio je Aleksandriju i sklonio se u Cezareju, u Kapadociji, gdje je umro oko 215. godine.

Iza njega ostala su tri važna djela: *Protreptik* (ili *Nagovor*), *Pedagog* i *Stromati* (ili *Tapiserije*). Premda izgleda da to nije bila prvobitna autorova namjera, ti spisi čine pravu trilogiju kojoj je cilj djelotvorno pomoći duhovnom sazrijevanju kršćanina.

Kršul

Djelo *Stromati* dosad nije bilo dostupno na mađarskom jeziku. Neki dijelovi njegovih djela posebno su složeni i zahtijevaju veliko pozadinsko znanje jer citira mnoge grčke autore i poziva se na razne tekstove. Djela su već prevedena na francuski, talijanski i njemački, ali malo se ljudi u Mađarskoj bavi međunarodnom znanošću patristike. Rad Klementa Aleksandrijskog redovito se recenzira na međunarodnim konferencijama, a velečasni Tóth nada se da će prijevod oživjeti interes mađarske

Prijateljske veze škola iz Šeljina i Grubišnog Polja

Učenici i djelatnici Osnovne škole Ivana Nepomuka Jemeršića boravili su u prijateljskoj Osnovnoj školi Géze Kissa u Šeljenu 17. i 18. listopada. Suradnja šeljinske osnovne škole i Osnovne škole Ivana Nepomuka Jemeršića iz Grubišnog Polja traje već desetljećima. Međusobne razmjene učenika i djelatnika odvijaju se po godišnjem planu rada dviju spomenutih škola. Učenici iz Grubišnog Polja sa svojim učiteljima borave u Šeljenu svake jeseni, a učenici iz Šeljina svakoga su proljeća u Grubišnom Polju. Dvoje ravnatelja, Robert Ronta i Snježana Šeliš, potiču suradnju.

Tako su u listopadu u šeljinskoj školi boravili učenici 4. razreda Osnovne škole Ivana Nepomuka Jemeršića sa svojim učiteljicama, a s njima su bile i ravnateljica škole Snježana Šeleš i njezina zamjenica. Kako je izjavila za Hrvatski glasnik, divno je to iskustvo i uvijek se raduju boravku u Šeljenu. I ovoga puta dočekali su ih izvrsni domaćini na čelu s ravnateljem Robertom Rontom i učiteljicom Ritom Ronta Bella. Osamnaest učenika bilo je smješteno kod svojih prijatelja u obiteljskim kućama.

Nakon dolaska čekala ih je okrepa, a potom radionice vještih ruku koje su za njih pripremili domaćini te sportske igre u dvorani za tjelesni odgoj. U sklopu radionice svaki je učenik mogao napraviti jedan poklon za nekoga od krep-papira i drugih pomagala. Zajednički ručak bio je veseo kao i nadmetanja u nogometu, igrama spretnosti. Veselje i druženje potrajalo je do dugo u noć.

Drugoga dana, nakon što su gosti ustali i doručkovali, domaćini su ih povelili na izlet u grad Siget. Posjetili su Park mađarsko-turkog prijateljstva, razgledali sigetsku tvrđavu, uživali u interaktivnoj izložbi, doznali mnogo toga o 16. stoljeću, Nikoli Šubiću Zrinskom i

Učenici iz Grubišnog Polja

Sulejmanu Veličanstvenom. Uživali su u igrama i povijesnim kostimima, a oduševile su ih i uličice tog prekrasnog gradića kao i spomenik u središtu grada podignut u čast sigetskom branitelju Nikoli Šubiću Zrinskom.

Branka Pavić Blažetin

ŠOKAČKA RIČ 22

Znanstvena, kulturna i književna manifestacija „Šokačka rič“ nakon dvadeset i jedne godine postojanja prvi je put održana izvan granica Republike Hrvatske – u mjestu Tolisa u Županiji Posavskoj u BiH.

Manifestacija je održana 8. i 9. studenoga 2024. godine u organizaciji Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku, Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Zajednice kulturno-umjetničkih djelatnosti Vinkovci i ovogodišnjeg domaćina – Ministarstva prosvjete, znanosti, kulture i sporta Županije Posavske te uz pokroviteljstvo Ministarstva kulture Republike Hrvatske, Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih Republike Hrvatske te Središnjega državnoga ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

U bogatom dvodnevnom programu Osnovna škola fra Ilije Starčevića u Tolisi ugostila je učenike, nastavnike i ravnatelje osnovnih i srednjih škola iz Osijeka, Slavonskog Broda, Vinkovaca, Starih Perkovaca, Sikirevaca i Orašja. Učenički program pod nazivom „Štokavčići“ te svečano otvorenje manifestacije predviđeni su u dvorani toliškog Dvora.

Nastavak dvodnevnog programa odvijao se u Muzeju Franjevačkog samostana Tolisa „Vrata Bosne“, gdje su se u sklopu međunarodnog znanstvenog skupa mogla čuti zanimljiva predavanja i izlaganja na temu staroštokavskog govora Bosanske Posavine i tradicijske baštine toliškoga kraja. Na 22. Međunarodnom znanstvenom skupu predstavljen je Zbornik „Šokačka rič 21“. Tijekom znanstvenog skupa i njegova petosatnog rada smjenjivalo se 12 uglednih znanstvenika na razne teme sa zajedničkim podznakom „Slavonski dijalekt – Staroštokavski govori Bosanske Posavine“. Skupu su nazočili i predavači iz Mađarske: Ernest Barić i Timea Bockovac izlagali su na temu „O istočnobosanskom dijalektu Kukinja u okolici Pečuha u Mađarskoj“, a Marija Prakatur Čoka o povijesti Čitaonice mohačkih Šokaca.

Branka Pavić Blažetin

U organizaciji Hrvatske samouprave županije Šomod pozivamo Vas na priredbu
„ŽUPANIJSKI HRVATSKI DAN 2024“,
 te obilježavanje
 30. godišnjice djelovanja
 hrvatskih samouprava

Mjesto: Kapuš, svečana dvorana Županijskog doma
 (Kaposvár, Vármegyháza, Fő u. 10.)

Vrijeme: 11. prosinca 2024.

18:00 javna tribina Hrvatske samouprave županije Šomod
 18:30 svečani program i dodjela županijskih odličja

Sudjeluju:

- Diána Németh, učenica lukoviške Osnovne škole
- Renata Balatinac
- KUD-ovi Podravina i Drava
- Panonski tamburaški orkestar

Sve Vas rado očekujemo!

Program se ostvaruje porporom:

NKUL-KP-1-2024/3-000472

Mala stranica

LEGENDE O SVETOM NIKOLI

Mnogo legendi povezuje se sa svetim Nikolom, a većina njih nastala je u kasnom srednjem vijeku. Donosimo najpoznatije.

LEGENDA O SPAŠAVANJU MORNARA

Postojao je jednom brod koji je nasred mora uhvatila opasna oluja. Mornari su molili Nikolu, koji je baš kao i Isus imao sposobnost smirivanja morskih valova, da smiri more. On je to i učinio te im tako spasio živote. Upravo zbog te legende svetog Nikolu danas se smatra zaštitnikom mornara.

LEGENDA O TRIMA KĆERIMA

Sveti Nikola čuo je priču o trima kćerima čiji je otac bio presiromašan i nije im mogao osigurati miraz za udaju, pa je odlučio pomoći obitelji. Pripremio je vreću sa zlatnicima i jedne je večeri

BOJANKA

OBOJI PO BROJEVIMA

copyright Artmedia 2018 • www.artrea.com.hr

bacio kroz prozor sobe u kojoj su spavale djevojke. Ujutro nije bilo kraja sreći. Otac je odmah odlučio udati jednu kćer i te je zlatnike dao u miraz. Ubrzo je netko kroz prozor ubacio i drugu vreću sa zlatnicima, pa je otac odmah udao i drugu kćer. Nadajući se i trećoj sreći, sakrio se ispod prozora i čekao da upozna dobročinitelja. No, sveti Nikola nije htio da ga se otkrije, pa je zlatnike iz treće vreće ubacio kroz dimnjak. Oni su pali u čarape i čizme treće djevojke, koje su se sušile uz ognjište. Tako je navodno nastao običaj stavljanja darova u čarape ili čizme, a oni koji su prikazivali svetog Nikolu na slikama počeli su ga prikazivati uz tri vreće sa zlatnicima ili tri jabuke, koje su također simbol miraza.

Predmeti mu pričaju o prošlosti zavičaja

Ako se u Sepetniku priređuje bilo kakva izložba materijalne kulture pomorskog područja, ne može se zaobići ime Zoltana Markača, sakupljača starih predmeta. Zoltan Markač, rodom iz Serdahela, već gotovo 40 godina živi u Sepetniku i u više je mandata obnašao dužnost predsjednika mjesne hrvatske samouprave, a hobi mu je skupljati stare predmete. Tijekom više desetljeća skupio je mnoge zanimljive predmete – od namještaja, alata, peći i drugih potrepština oko kuće do knjiga koje su vrlo vrijedne i svjedoče o prošlim vremenima pomorskoga kraja.

Sakupljač Zoltan Markač

Za stalnu zavičajnu izložbu koja se nalazi u Integriranom središtu Sepetnika dao je mnoštvo predmeta, ali ima ih još mnogo na tavanu jer ga strast za skupljanjem lijepih stvari još uvijek pokreće. Član je Odbora za lokalne vrijednosti u koji unosi svoje ideje i iskustva sakupljačkog rada. Zoltan Markač već je nekoliko puta imao izložbu u Zalskoj županiji, a njegovi predmeti bili su izloženi i na Hrvatskom državnom danu. Ovaj put za prigodnu je izložbu donio staklene predmete i glinene posude koje su se upotrebljavale početkom i sredinom prošloga stoljeća. Izložbu su uredile predsjednica Odbora lokalnih vrijednosti Ibolya Sóstai i voditeljica središta Edit Kocsis, a Hrvatski „Veseli zbor“ uljepšao ju je programom na otvorenju, na kojemu je Ibolya Sóstai istaknula dosadašnji rad sakupljača i njegovu velikodušnost. Naime, Zoltan je dao najviše predmeta za zavičajnu zbirku i mnogo je pomagao u pronalaženju raznih izvora. Istaknula je da uz svoje predmete uvijek dodaje i neku priču, pa tako predmeti ožive. Sakupljač je već predstavio stare peći, poljoprivredne alate, kuhinjske predmete, tkanine, narodne nošnje, namještaj i druge vrijednosti iz svoje zbirke, a ovaj put na red su došli stakleni predmeti, boce, čaše i glinene posude. Zapravo je zahvaljujući pronalasku jedne vrijedne boce i počeo skupljati predmete.

Glinene posude

„Kad sam bio u vojsci i stražario kod jednog stabla, osjetio sam neko ispučenje na zemlji i počeo nogom iskopavati sve dok iz zemlje nije izišla boca. Svakom od vojnika boca se svidjela jer je bila neobična, a ja sam je odnio kući. Poslije toga u jednoj trgovini gdje su prodavali starine vidio sam takvu bocu. Kad sam pogledao cijenu, začudio sam se. Tako je počelo moje skupljanje. Postupno su mnogi doznali što je moj hobi, pa su i darovali neke predmete, a nekad sam ih i kupovao. Zanimljivo je sve to jer i po predmetima vidimo kako se nekad živjelo i kako su proizvodili trajne predmete koje bi naslijedili novi i novi naraštaji. Danas naša proizvodimo puno stvari koje će ubrzo postati otpad ili smeće i to baš ne vodi na-

Stakleni predmeti

pretku. Zato bi bilo vrijedno cijeniti ono što su napravili naši predci. Neki predmeti imaju i svoju priču jer u sebi nose život prethodnih vlasnika. Za mene su najvredniji predmeti za koje znam kod koga su bili prije, kakvi su bili ti ljudi i kako im je predmet upotpunio život“, rekao je Zoltan Markač na izložbi.

Skupljanje mu je postalo strast i ima vrlo vrijedne stvari, npr. Bibliju iz 1725. godine, a neke predmete počeo je i restaurirati. Prona-

šao je negdje stara dječja kolica koja su bila u vrlo lošem stanju pa ih je sa svojim prijateljem obnovio. Najviše predmeta ima iz Mlinaraca, odakle mu je bio djed, i iz Serdahela, gdje je rođen, međutim ima predmeta i iz drugih mjesta. Na tematskoj izložbi stakla i glinenog posuđa bilo je staklenih boca koje su stare više od sto godina. To su boce za mlijeko, ulje, lijekove... Na mnogima piše i gdje su proizvedene, a osim toga na izložbi su bili i ukrašeni vrčevi s čašama, glinene zdjele koje su se upotrebljavale u kuhinji ili smočnici za držanje namirnica ili za kuhanje. Zoltanu Markaču predsjednica Odbora za lokalne vrijednosti dodijelila je zahvalnicu za osobit doprinos u otkrivanju povijesti pomorskoga kraja.

Beta

Tradicionalno Hrvatsko shodišće u Celje 2024.

„Odakle svitlost, kade putokaz?
Odakle moć, impuls za život naš?”

Kisežani na 40. jubilarnom shodišću

U petak 23. augusta se je počelo tradicionalno Hrvatsko shodišće večernjom svetom mašom sa svetačnim ulazom. Pred Milosnim oltarom se je napunila bazilika, ča je bio ganutljiv početak ovoga trodnevnoga svečevanja. Oko 350 ljudi se je ganulo piše u ovi dani u marijansko svetišće u Štajersku od sjevernoga do južnoga Gradišća iz okraj i onkraj granice. Zvoni su pratili ulaz hodočasnikov ki su piše „koracali” ov 150–160 km dužičak put. Hodočasna grupa iz okolice Kisega je ljetos svečevala 40. obljetnicu

Zbogom davanje pred Milosnim oltarom

djeluju pri sveti maša kod Milosnoga i Glavnoga oltara. Lipo vrime je omogućilo križni put na Kalvariju. Pred večerašnjom svetačnom mašom molili su se očenaši već u prepunoj bazilici. Svetačnu svetu mašu vodio je vlč. mag. Branko Kornfeind, muzički su oblikovali susret kantor Martin Herić i tamburica „Skupčina” iz Vincjeta/Dürnbach (A). Putujuću Celjansku Mariju je fara Vincjet primila od lani, i u svetačnom okviru je doprimljena na predaju fari Vulkaprodrštof. Ravnateljica shodišća dr. Kristina Glavanić u pozdravnimi riči istaknula je, da iako se i ljetos radujemo obljetnicam: npr. 120 ljet je stara obljubljenana marijanaska jačka „Zdrava Diva”, geslo za ljetošnje svečevanje nisu po tom izabrali. Mislili su najper na 2025. sveto ljetu, na koje je papa Franjo izdao svoju molitvu. Tu molitvu su prevodili na tri jezike (hrvatski, niški i madjarski). Kot posebnu razglednicu su ju štampali da ju vjerniki svaki dan imaju pri sebi, u molitveniku, na noćnom ormariću...

Direktorica Hrvatskoga i Ugarskoga vikarijata Željezanske biskupije dr. Kristina Glavanić pri pozdravnimi riči

svojega hodočasnoga pišačenja. Od 1984. do 1991. ljeta išli su iz Austrije, skupa s hodočasnom grupom iz Vulkaprodrštofa. Od 1992. ljeta idu od Kisega kot samostalna grupa, pod peljačtvom Šandora Petkovića i vjerskim pastirom Štefanom Dumovićem, ki je ljetos zbog zdravstveni uzrokov molitvom pratio vjersku grupu. Veliki broj autobusov kot i privatni auti su podupirali dolazak vjernikov da subotu 24. augusta dopodne su-

i čitaju, čitaju ju po mogućnosti i želji – da ovako nastane molitva pravo geslo idućega ljeta. Vrhunac slavljenja je bio ophod sa svićami, na kojem su sudjelovali Gradišćanci od Bizonje do Petrovoga Sela i prijatelji iz Dušnoka.

Iz Vincjeta su doprimili Putujuću Celjansku Mariju na predavanje fari Vulkaprodrštof

Nedilju po jutrašnjom svetom mašom u 10 ura se je slavila svetačna sveta maša pred Glavnim oltarom s glavnim celebrantom biskupom mons. dr. Egidijem Živkovićem, uz muzikalno oblikovanje tamburice „Poljanci” i kantorom Christianom Artnerom. Svetačnom večernjom – s peljačtvom vlč. Štáfana Jahnsa – se je zbogom dalo hodočasnom susretu, na kojem je fara Vincjet naprik dala Putujuću Celjansku Mariju fari Vulkaprodrštof.

Neka nas pratu misli, riči, ufanja pjesme s kom se je fara Vincjet oprostila od Putujuće Celjanske Marije:

„Ti Majka, moli za nas Bogu,
da čutimo blizinu Njegovu.
On nas je stvorio. On zna najbolje,
kako naš život neka uspije.”

Marija Fülöp Huljev

OBAVIJEST BIRAČIMA

Vlada Republike Hrvatske je 21. studenoga 2024. donijela Odluku o raspisivanju izbora za Predsjednika Republike Hrvatske koji će se održati u nedjelju, 29. prosinca 2024.

Izbori na biračkim mjestima u

Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Mađarskoj, Budimpešta
Munkácsy Mihály utca15., 1063 Budapest

Generalnom konzulatu Republike Hrvatske u Pečuhu
Ifjúság utja 11., 7624 Pécs

održati će se u

NEDJELJU, 29. PROSINCA 2024. od 7:00 – 19:00 sati.

Obavještavaju se birači da mogu izvršiti pregled, dopunu i promjenu podataka upisanih u registar birača te podnijeti zahtjev za privremeni upis u registar birača izvan mjesta prebivališta, izdavanje potvrde za glasovanje izvan mjesta prebivališta, prethodnu registraciju i aktivnu registraciju.

**ROK ZA PODNOŠENJE ZAHTJEVA ISTJEČE U SRIJEDU,
18. PROSINCA 2024.**

Svoje podatke upisane u registar birača možete provjeriti na poveznici: <https://biraci.gov.hr/RegistarBiraca/>

S obzirom na mogućnost održavanja drugoga kruga glasovanja, birači mogu istovremeno, prilikom podnošenja zahtjeva za privremeni upis izvan mjesta prebivališta, prethodnu registraciju, aktivnu registraciju i izdavanje potvrde za glasovanje izvan mjesta prebivališta za prvi krug glasovanja, podnijeti zahtjev i za drugi krug glasovanja.

Birači u slučaju održavanja drugog kruga glasovanja, odmah po određivanju datuma drugog kruga glasovanja, a najkasnije do 10 dana prije dana održavanja drugoga kruga glasovanja, mogu podnijeti novi zahtjev za privremeni upis izvan mjesta prebivališta, prethodnu registraciju, aktivnu registraciju i izdavanje potvrde za glasovanje izvan mjesta prebivališta te mogu izmijeniti ranije podneseni zahtjev ili odustati od njega.

I BIRAČI KOJI IMAJU PREBIVALIŠTE U REPUBLICI HRVATSKOJ

To su osobe koje posjeduju važeću osobnu iskaznicu Republike Hrvatske, a žele glasovati u Mađarskoj, zatražit će PRETHODNU REGISTRACIJU. Zahtjev za prethodnu registraciju podnosi se popunjavanjem obrasca za prethodnu registraciju.

- a) Zahtjev za prethodnu registraciju birači mogu podnijeti Veleposlanstvu RH u Budimpešti ili Generalnom konzulatu RH u Pečuhu, ako će se na dan izbora zateći u Mađarskoj.

- b) Birači koji imaju prebivalište u RH, a na dan održavanja izbora će se zateći izvan mjesta svojeg prebivališta ili u inozemstvu, mogu zatražiti potvrdu za glasovanje izvan mjesta prebivališta s naznakom mjesta boravka u RH, odnosno države i konzularnog područja u inozemstvu, gdje će se zateći na dan izbora.

II. BIRAČI KOJI NEMAJU PREBIVALIŠTE U REPUBLICI HRVATSKOJ

Birači koji nemaju prebivalište u Republici Hrvatskoj kako bi mogli glasovati u inozemstvu ili u Republici Hrvatskoj, moraju biti AKTIVNO REGISTRIRANI.

- a) Birači kojima je izdana osobna iskaznica s podatkom o prebivalištu izvan Republike Hrvatske NE MORAJU se aktivno registrirati, već će, po službenoj dužnosti, biti aktivno registrirani za državu ili konzularno područje prema adresi prebivališta upisanoj u osobnoj iskaznici.
- b) Birači koji nemaju prebivalište u Republici Hrvatskoj niti osobnu iskaznicu s podatkom o prebivalištu izvan Republike Hrvatske, moraju podnijeti zahtjev za aktivnu registraciju kako bi mogli glasovati u inozemstvu ili u Republici Hrvatskoj.

Zahtjevi za AKTIVNU REGISTRACIJU birači mogu podnijeti popunjavanjem obrasca za aktivnu registraciju, osobno u prostorijama Veleposlanstva ili Generalnog konzulata, odnosno elektronički na adresu: vrhbp@mvep.hr ili gkrh.pecuh@mvep.hr. Zahtjev je valjan ako je vlastoručno potpisan.

Napomena: Birači koji nemaju prebivalište u Republici Hrvatskoj, a nisu aktivno registrirani, mogu na dan održavanja izbora ostvariti svoje pravo glasovanja potvrdom koju izdaje Veleposlanstvo ili Generalni konzulat.

Obrasci za prethodnu i aktivnu registraciju dostupni su na mrežnoj stranici Ministarstva pravosuđa, uprave i digitalne transformacije Republike Hrvatske: <https://mpu.gov.hr/> kao i na mrežnoj stranici Veleposlanstva RH Budimpešta: : <https://mvep.gov.hr/hu>

III. e-Građani

Birači koji imaju vjerodajnice i pristup Sustavu e-Građani mogu podnijeti zahtjev za privremeni upis, prethodnu registraciju i aktivnu registraciju te izmjene istih zahtjeva putem sustava e-Građani.

dr.sc. Mladen Andrić
veleposlanik